

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA
CZWARTA SEKCJA

SPRAWA PARCIŃSKI przeciwko POLSCE¹

SKARGA nr 36250/97

WYROK – 18 grudnia 2001 r.

Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), zasiadając jako Izba złożona z następujących sędziów:

Sir NICOLAS BRATZA, *prezes*,

Pani E. PALM,

Pan J. MAKARCZYK,

Pani V. STRÁŽNICKÁ,

Pan M. FISCHBACH,

Pan J. CASADEVALL,

Pan R. MARUSTE, *sędziowie*

oraz Pan M. O'BOYLE, *kanclerz Sekcji*,

Obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 4 grudnia 2001 r., wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 36250/97) przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej wniesionej w dniu 12 stycznia 1997 r. do Europejskiej Komisji Praw Człowieka („Komisja”) na podstawie dawnego art. 25 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”) przez obywatela polskiego, pana Romana Parcińskiego („skarżący”).

2. Rząd polski („Rząd”) był reprezentowany przez swojego pełnomocnika, pana Krzysztofa Drzewickiego z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

¹ Wyrok ten stanie się ostateczny w okolicznościach wyznaczonych przez art. 44 ust. 2 Konwencji. Wyrok ten może zostać poddany korekcie wydawniczej.

3. Skarżący twierdzi, że postępowanie cywilne w jego sprawie nie zostało zakończone w rozsądnym terminie, został więc naruszony art. 6 ust. 1 Konwencji.

4. Skarga została przekazana Trybunałowi w dniu 1 listopada 1998 r., kiedy to wszedł w życie Protokół nr 11 do Konwencji (art. 5 ust. 2 Protokołu nr 11).

5. Skarga została przyznana Czwartej Sekcji Trybunału (art. 52 ust. 1 Regulaminu Trybunału). Wewnątrz tej Sekcji ustanowiono Izbę, która miała rozpatrywać sprawę (art. 27 ust. 1 Konwencji) zgodnie z art. 26 ust. 1 Regulaminu Trybunału.

6. Na mocy decyzji z dnia 8 marca 2001 r. Izba uznała skargę za dopuszczalną.

7. W dniu 1 listopada 2001 r. Trybunał zmienił skład swoich Sekcji (art. 25 ust. 1). Sprawa ta została przydzielona Czwartej Sekcji w nowym składzie.

FAKTY

8. Skarżący urodził się w 1951 r. i mieszka w Rynie w Polsce.

9. W dniu 27 listopada 1990 r. skarżący wniósł do Sądu Rejonowego w Giżycku pozew o odszkodowanie w wysokości 5 mln starych złotych od pewnego przedsiębiorstwa T. Kwota roszczenia stanowiła wartość telewizora, który skarżący kupił od pozwanego, a który się popsuł.

10. W dniu 5 grudnia 1990 r. sprawa została przekazana do Sądu Rejonowego w Pruszkowie. W dniu 3 stycznia 1991 r. skarżący podniósł kwotę roszczenia do 10 mln złotych.

11. W dniach 13 lutego, 12 lipca oraz 7 listopada 1991 r. odbyły się rozprawy przed Sądem Rejonowym w Pruszkowie.

12. W dniu 12 listopada 1991 r. Sąd Rejonowy uwzględnił wniosek skarżącego o zabezpieczenie jego roszczeń i wydał postanowienie o zajęciu części majątku należącego do przedsiębiorstwa T.

13. W dniu 17 stycznia 1992 r. skarżący odpowiedział na prośbę sądu z dnia 15 stycznia 1992 r. i potwierdził, że wnosi o odszkodowanie od przedsiębiorstwa T. W liście z dnia 17 stycznia 1992 r. Sąd Rejonowy w Pruszkowie pouczył skarżącego, że przedsiębiorstwo T. nie ma osobowości prawnej, a zatem nie może zostać pozwane. W dalszej części sąd zaznaczył, że jedyny właściciel przedsiębiorstwa mieszka w Stuttgarcie w Niemczech i że nie ma pełnomocnika upoważnionego do działania w jego imieniu. Sąd poinformował również skarżącego, że wniosek o ustanowienie kuratora do sprawowania czynności zwykłego zarządu przedsiębiorstwem jest rozpoznawany przez Wydział Gospodarczy Sądu Rejonowego w Pruszkowie.

14. W dniu 29 stycznia 1992 r. Sąd Rejonowy zapytał skarżącego, czy podtrzymuje swoje roszczenie przeciwko przedsiębiorstwu T. i czy nalega by pan Z. S., dyrektor tego przedsiębiorstwa, był uznany za drugiego pozwanego w sprawie. W dniu 5 lutego 1992 r. skarżący odpowiedział, że wobec tego, że oddział przedsiębiorstwa T. znajdujący się w Nadarzynie został zlikwidowany, jego pozew został skierowany przeciwko oddziałowi przedsiębiorstwa znajdującemu się w Płońsku. Skarżący nalegał również, by pan Z. S. był drugim pozwanym w sprawie i podwyższył swoje roszczenie do 15 mln złotych.

15. W dniu 21 lutego 1992 r. skarżący zapytał Sąd Rejonowy, dlaczego nie wyznaczono rozprawy w jego sprawie od 7 listopada 1991 r. W dniu 2 marca 1992 r. prezes Sądu Rejonowego w Pruszkowie poinformował skarżącego, że ogłoszenie wyroku w sprawie zostało wyznaczone na 13 listopada 1991 r., ale zostało odroczone ze względu na to, że skarżący zwrócił się o zabezpieczenie powództwa oraz podwyższył kwotę swojego roszczenia. Prezes zauważył również, że skarżący stwierdził, że jego pozew skierowany jest przeciwko oddziałowi przedsiębiorstwa T. znajdującemu się w Płońsku. Sąd Rejonowy już wcześniej poinstruował skarżącego, że przedsiębiorstwo T. nie ma osobowości prawnej i nie może być pozwanym. Skarżący powinien skierować swój pozew przeciwko właścicielowi przedsiębiorstwa. Prezes poinformował skarżącego, że ten powinien złożyć w sądzie deklarację przeciwko komu skierowany jest pozew, a jeżeli podtrzyma roszczenie o odszkodowanie od przedsiębiorstwa T. zamiast od jego właściciela, to jego pozew zostanie odrzucony ze względów proceduralnych.

16. W dniu 11 marca 1992 r. skarżący zidentyfikował pana Z. S., właściciela przedsiębiorstwa T. jako pozwanego w sprawie.

17. W dniu 23 marca 1992 r. Sąd Rejonowy poinstruował skarżącego, by poinformował Sąd, czy pan Z. S. mówi po polsku oraz przedłożył kopie pozwu i deklarację potwierdzającą, że pan Z. S. jest drugim pozwanym w sprawie.

18. W dniu 7 maja 1992 r. Sąd Rejonowy w Pruszkowie zwrócił się z prośbą do Sądu Rejonowego w Stuttgarcie (Amtsgericht) o wręczenie pozwu panu Z. S.

19. W dniach 1 czerwca i 9 lipca 1992 r. Sąd Rejonowy w Pruszkowie wydał postanowienia dotyczące wniosków skarżącego o obniżenie kosztów ustalonych przez komornika, który wykonał nakaz sądowy z dnia 12 listopada 1991 r.

20. W dniu 3 września 1992 r. Sąd Rejonowy w Stuttgarcie poinformował Sąd Rejonowy w Pruszkowie, że nie był w stanie doręczyć wezwania do sądu panu Z. S.

11. Następna rozprawa miała miejsce dnia 7 października 1992 r. Przy tej okazji skarżący wycofał pozew przeciwko panu Z. S. Rozprawa została odroczone z tego względu, że pozew nie został panu Z. S. doręczony.

22. W dniu 13 lutego 1993 r. skarżący złożył w Sądzie Rejonowym deklarację dotyczącą swojej sytuacji finansowej, której domagał się Sąd w dniu 10 lutego 1993 r. W dniu 11 października 1993 r. odbyła się rozprawa.

23. Rząd twierdzi, że w dniu 9 maja 1994 r. syndyk przedsiębiorstwa T. poinformował Sąd Rejonowy w Pruszkowie, że postępowanie o odszkodowanie powinno zostać zawieszone, ponieważ „spór dotyczy przedmiotu stanowiącego część masy upadłościowej”.

24. W liście z dnia 10 listopada 1994 r. skarżący poinformował Sąd Rejonowy, że nie będzie w stanie uczestniczyć w rozprawie wyznaczonej na dzień 24 listopada 1994 r. i zwrócił się z prośbą o rozpatrzenie jego sprawy pod jego nieobecność.

25. Następna rozprawa miała miejsce 24 listopada 1994 r. Rząd twierdzi, że skarżący nie pojawił się w sądzie, chociaż otrzymał wezwanie.

26. W trakcie rozprawy, która miała miejsce 19 czerwca 1995 r. Sąd Rejonowy w Pruszkowie zawiesił postępowanie. Rząd twierdzi, że postanowienie o zawieszeniu wynikało z nieobecności skarżącego na rozprawie i było oparte na art. 177 § 1 (5) kodeksu postępowania cywilnego, który dopuszczał zawieszenie postępowania wtedy, gdy powód nie pojawił się na rozprawie i nie domagał się od sądu rozpatrzenia sprawy pod jego nieobecność.

27. W dniu 22 czerwca 1995 r. skarżący złożył do Sądu Rejonowego wniosek o podjęcie postępowania w jego sprawie i o rozpatrzenie jej pomimo jego nieobecności na rozprawach. W liście z dnia 27 lutego 1996 r. prezes Sądu Rejonowego w Pruszkowie poinformował skarżącego, że jego wniosek o podjęcie postępowania dotarł do Sądu w dniu 10 lipca 1995 r., a jego sprawa została przejęta przez nowego sędziego sprawozdawcę.

28. W liście z dnia 15 maja 1997 r. skierowanym do Sądu Rejonowego w Pruszkowie żona skarżącego potwierdziła otrzymanie wezwania dla męża na rozprawę, która miała odbyć się 4 czerwca 1997 r. Poinformowała jednak, że jej mąż nie będzie mógł uczestniczyć w rozprawie, ponieważ przebywa w Stanach Zjednoczonych.

29. W dniu 4 czerwca 1997 r. odbyła się rozprawa. Rząd twierdzi, że w tym wypadku sąd postanowił nie wznowiać postępowania ze względu na nieobecność skarżącego.

30. W dniu 26 stycznia 1998 r. Sąd Rejonowy w Pruszkowie przesłał skarżącemu telegram z informacją, że rozprawa wyznaczona na dzień 28 stycznia 1998 r. została odwołana ze względu na chorobę sędziego sprawozdawcy.

31. W dniu 7 sierpnia 1998 r. miała miejsce rozprawa. Rząd twierdzi, że w tym wypadku sąd postanowił nie wznawiać postępowania ze względu na nieobecność skarżącego.

32. W dniu 24 sierpnia 1998 r. Sąd Rejonowy został poinformowany przez syndyka przedsiębiorstwa T., że postępowanie upadłościowe dotyczące tego przedsiębiorstwa jest w toku.

33. W dniu 26 marca 1999 r. Sąd Rejonowy w Pruszkowie wydał postanowienie o umorzeniu postępowania. Sąd oparł swoją decyzję na fakcie, że w czasie trzech lat od daty zawieszenia postępowania nie wpłynął żaden wniosek o wznowienie postępowania w sprawie.

34. W dniu 26 kwietnia 1999 r. skarżący złożył zażalenie na to postanowienie. Zaznaczył, że w liście z dnia 27 lutego 1996 r. prezes Sądu Rejonowego w Pruszkowie potwierdził otrzymanie wniosku z 10 lipca 1995 r. o wznowienie postępowania. Co więcej, skarżący przypomniał, że Sąd Rejonowy przesłał mu wezwanie oraz telegram dotyczący rozpraw, które miały się odbyć w dniach 4 czerwca 1997 r. oraz 28 stycznia 1998 r.

35. W dniu 12 sierpnia 1999 r. Sąd Rejonowy w Pruszkowie uwzględnił zażalenie i uchylił postanowienie z dnia 26 marca 1999 r.

36. W dniu 5 stycznia 2000 r. przedsiębiorstwo T. zostało wykreślone z rejestru przedsiębiorstw.

37. W dniu 19 stycznia 2000 r. Sąd Rejonowy w Pruszkowie wydał postanowienie w sprawie „Roman Parciński przeciw Z (...) S (...) prowadzącemu przedsiębiorstwo zagraniczne T (...)”. Sąd postanowił „(1) podjąć zawieszone postępowanie oraz (2) zawiesić je na podstawie art.174 § 1 (4) kodeksu postępowania cywilnego”. Artykuł ten pozwalał zawiesić postępowanie w sytuacji, gdy postępowanie upadłościowe zostało wszczęte w stosunku do jednej ze stron, a przedmiot postępowania stanowił część majątku upadłego przedsiębiorstwa.

38. W dniu 10 marca 2000 r. Sąd Rejonowy w Pruszkowie wydał postanowienie w sprawie „Roman Parciński przeciw przedsiębiorstwu zagranicznemu T (...) w Płońsku”. Sąd postanowił podjąć postępowanie.

39. Następną rozprawa została wyznaczona na 27 kwietnia 2001 r. Skarżący poinformował Sąd, że nie będzie w stanie w niej uczestniczyć. Poprosił również o rozstrzygnięcie sprawy pod jego nieobecność.

40. W dniu 11 maja 2001 r. Sąd Rejonowy oddalił powództwo skarżącego. W dniu 25 czerwca 2001 r. skarżący zwrócił się do Sądu Rejonowego o przesłanie mu uzasadnienia postanowienia.

41. Postępowanie jest w toku.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 6 UST. 1 KONWENCJI

42. Skarżący przekonywał, że postępowanie cywilne w jego sprawie nie zostało przeprowadzone w rozsądnym terminie z naruszeniem art. 6 ust. 1 Konwencji, który we właściwej części stwierdza:

„Przy rozstrzyganiu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym..., każdy ma prawo do sprawiedliwego... rozpatrzenia jego sprawy... przez [a] ... sąd...”.

43. Rząd twierdził, że fakty w sprawie nie wskazywały na naruszenie tego artykułu.

A. Okres podlegający rozpatrzeniu

44. Trybunał zauważa, że okres podlegający rozpatrzeniu rozpoczął się nie w dniu 27 listopada 1990 r., kiedy to skarżący wszczął postępowanie, ale w dniu 1 maja 1993 r., kiedy to weszła w życie polska deklaracja uznająca prawo do skarg indywidualnych, dla celów dawnego artykułu 25 Konwencji.

45. Trybunał w dalszej części odnotowuje stwierdzenie Rządu, że okres między 1 lutym 1993 r. a 14 grudnia 1999 r. – kiedy trwało postępowanie upadłościowe przeciwko przedsiębiorstwu T. przed Sądem Rejonowym w Ciechanowie – nie powinien być brany pod uwagę. W postępowaniu tym skarżącemu przyznano 66,50 zł. Rząd powołał się na art. 174 § 1 (4) kodeksu postępowania cywilnego, który stwierdzał, że kwestionowane postępowanie „musiało być zawieszone” do momentu zakończenia postępowania upadłościowego. W tym samym czasie Rząd wydaje się przyznawać, że do 19 stycznia 2000 r. Sąd Rejonowy w Pruszkowie ignorował ten artykuł i zawiesił postępowanie z innego powodu (zobacz punkty 26 i 37 powyżej).

46. W tych okolicznościach Trybunał uznaje, że twierdzenia Rządu muszą zostać odrzucone. A to oznacza, że nadal trwające postępowanie jest kontynuowane przez jedenaście lat, z czego osiem lat i jedenaście miesięcy Trybunał bierze pod uwagę (zobacz punkty 9 i 41 powyżej).

47. W celu ustalenia rozsądnej długości okresu podlegającego rozpatrzeniu Trybunał będzie brał pod uwagę stan sprawy w dniu 1 maja 1993 r. (zobacz między innymi *Humen przeciw Polsce* [GC], nr 26614/95, 15.10.99, § 59).

B. Rozsądna długość postępowania

48. Skarżący twierdził, że długość postępowania w jego sprawie naruszyła art. 6 ust. 1. Z drugiej strony Rząd podważał tę opinię.

49. Strony omówiły różne kryteria, które stosował Trybunał w tego rodzaju sprawach, takie jak dokładny okres podlegający rozpatrzeniu, stopień skomplikowania sprawy oraz postępowanie stron. Trybunał zaznacza jednak, że jego orzecznictwo oparte jest na fundamentalnej zasadzie mówiącej, że

rozsądna długość postępowania oceniana jest po wzięciu pod uwagę konkretnych okoliczności sprawy. W tym wypadku okoliczności te wymagają ogólnej oceny. Trybunał nie uznaje za konieczne rozpatrywanie tych zagadnień co do szczegółów (zobacz między innymi wyrok w sprawie *Obermeier przeciw Austrii* z 28 czerwca 1990 r., Seria A nr 179, str. 23-24, § 72; wyrok w sprawie *Ferraro przeciw Włochom* z 19 lutego 1991 r., Seria A nr 197, str. 9-10, § 17).

50. Trybunał uznaje, że sprawa nie była skomplikowana, ponieważ dotyczyła roszczenia o odszkodowanie za wadliwy telewizor. Co więcej, Trybunał podkreśla, że jedenaście lat po wszczęciu postępowania sprawa nadal jest w toku. W konsekwencji, mając na uwadze stan sprawy w dniu 1 maja 1993 r., Trybunał nie może uznać za „rozsądny” czas ośmiu lat i siedmiu miesięcy.

Tym samym miało miejsce naruszenie art. 6 ust. 1.

II. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

51. Artykuł 41 Konwencji stwierdza:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

A. Krzywda

52. Skarżący domagał się, by Trybunał przyznał mu 20 000 złotych w ramach „strat finansowych i moralnych” wynikających z nierozsądnej długości postępowania.

53. Rząd uznał, że roszczenie skarżącego jest wygórowane.

54. W okolicznościach tej sprawy oraz dokonując oceny na zasadzie słuszności Trybunał przyznaje skarżącemu 5 500 złotych w ramach szkody niepieniężnej.

B. Odsetki ustawowe

55. Zgodnie z informacjami dostępnymi Trybunałowi, ustawowe odsetki stosowane w Polsce w dniu przyjęcia obecnego wyroku wynoszą 30% w skali rocznej.

Z tych przyczyn Trybunał jednomyślnie

1. UZNAJE, że miało miejsce naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji;
2. UZNAJE, że

a) pozwane Państwo ma zapłacić skarżącemu, w ciągu trzech miesięcy od dnia, kiedy wyrok stanie się ostateczny zgodnie z art. 44 ust. 2 Konwencji, jako zadośćuczynienie za szkodę niepieniężną 5 500 (pięć tysięcy i pięćset złotych) włącznie z jakimkolwiek podatkiem od wartości dodanej, który może zostać naliczony;

b) odsetki w wysokości 30% rocznie będą naliczane od tej sumy po upływie wyżej wspomnianych trzech miesięcy do dnia uregulowania należności;

3. ODDALA pozostałe roszczenie skarżącego odnoszące się do sprawiedliwego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku angielskim i ogłoszono pisemnie w dniu 18 grudnia 2001 r., zgodnie z art. 77 ust. 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Michael O'BOYLE
Kancierz

Nicolas BRATZA
Prezes